75. Uluslararası Katılımlı
Türkiye Jeoloji Kurultayı
With International Participation
Geological Congress of Turkey

Jeolojik Kökenli Kaynakların Sürdürülebilir Kalkınmadaki Rolü

The Role of Geological Resources in Sustainable Development

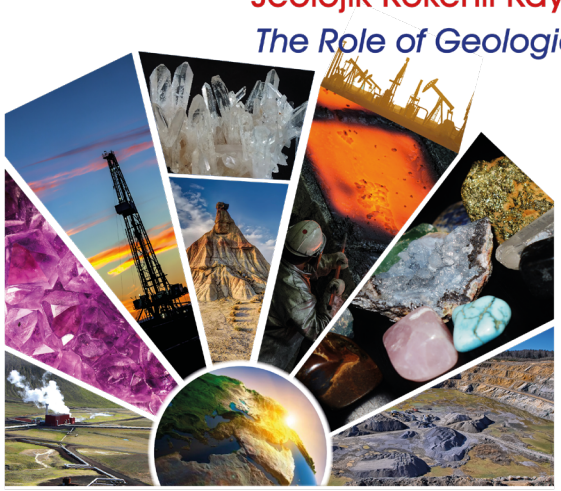

10-14 Nisan 2023 *April 10-14, 2023*

MTA Genel Müdürlüğü Kültür Sitesi/ ANKARA

MTA General Directorate Cultural Center / ANKARA

TMMOB
JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
CHAMBER OF GEOLOGICAL ENGINEERS OF TURKEY

BİLDİRİ ÖZLERİ KİTABI

ABSTRACTS

Editörler / *Editors*

Erdin BOZKURT, Özcan DUMANLILAR, Mustafa AKYILDIZ, Koray Kamil YILMAZ, Burcu COŞKUN TUNABOYLU, Zeynep Özlem CİHAN, Özlem YAĞBASAN, Şükran AÇIKEL

TMMOB
JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
CHAMBER OF GEOLOGICAL ENGINEERS OF TURKEY

550.4
75. Türkiye Jeoloji Kurultayı Bildiri Özleri Kitabı: Jeoloji Mühendisleri Odası Yayınları, 2021
s.528:, 29 cm (Jeoloji Mühendisleri Odası Yayın No: 151
jeoloji kurultayı, yer bilimleri, jeolojik kökenli kaynaklar, afet, deprem, jeoloji, doğa kaynaklı afet
TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YAYINLARI NO: 151

ISBN: 978-605-71611-5-4

Teknik Düzenleme / Technical layout by
İlhan ULUSOY

Baskı:
ERS Matbaası

DÜZENLEME KURULU

Organizing Committee

Erdin BOZKURT
Başkan / *President*

Özcan DUMANLILAR
II. Başkan
Vice-president

Mustafa AKYILDIZ
II. Başkan
Vice-president

Sibel TATAR ERKÜL
II. Başkan
Vice-president

Koray Kamil YILMAZ
II. Başkan
Vice-president

Burcu COŞKUN TUNABOYLU
Sekreter/Secretary

Özlem YAĞBASAN
Sekreter/Secretary

Zeynep Özlem CİHAN
Sekreter/Secretary

Şükran AÇIKEL
Sekreter/Secretary

Meryem Dilan İNCE
Sekreter/Secretary

Hüseyin AKKUŞ
Sosyal ve Kültürel Etkinlikler
Social and Cultural Affairs

Özgür DEĞİRMENCİ
Sosyal ve Kültürel Etkinlikler
Social and Cultural Affairs

Cansu KARADENİZ
Sosyal ve Kültürel Etkinlikler
Social and Cultural Affairs

Ayla CENGİZ
Sosyal ve Kültürel Etkinlikler
Social and Cultural Affairs

Melisa KAYA
Sosyal ve Kültürel Etkinlikler
Social and Cultural Affairs

Seçkin GÜLBUDAK
Sayman / *Treasury*

Suzan ANGI
Sayman / *Treasury*

Umut AĞCİHAN
Sayman / *Treasury*

Işık ŞENER AYDEMİR
Basın ve Halkla İlişkiler
Public Relations

Gözde KURUÇİM
Basın ve Halkla İlişkiler
Public Relations

İlhan ULUSOY
Basın ve Halkla İlişkiler
Public Relations

Deniz IŞIK GÜNDÜZ
Basın ve Halkla İlişkiler
Public Relations

Özgecan IRICIOĞLU AYDIN
Basın ve Halkla İlişkiler
Public Relations

Gökçe Deniz H. ÇETİNGÖZ
Basın ve Halkla İlişkiler
Public Relations

Anadolu'da Antik Dönemden Günümüze Jasper Taşı Oluşumları ve Sürdürülebilirliği

Formation and Sustainability of Jasper from Antiquity to the Present in Anatolia

Hilmi Güney, Murat Hatipoğlu

[1] *Öğr. Gör. Dr., Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü*
[2] *Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İMYO, El Sanatları Bölümü, Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Programı*
(hilmiguney@ohu.edu.tr)

Öz

Jasper kuvars ailesinin kalsedonik kuvars grubu olarak da tanımlanan kriptokristalin yapılı süstaşı grubunda yer almakta, genelde kırmızı renkte ve opak görünümlüdür. İsmi, Persçe "iashm" ve "jashp" ve de Asurca "ashpu" ile ilişkili olarak, Latince "iaspis" den türemiştir. Yaşlı Pliny'nin kaynağını Arabistan ve Afrika olarak belirttiği "haematitis" kırmızı jaspere uymaktadır. Yapılan son çalışmalar jasper süstaşının özellikle derin deniz sedimanterleri içerisinde, okyanus tabanındaki ofiyolitik kuşaklarda çok yaygın gözlendiğini belirtmektedir. Günümüz Anadolu jeolojik yapısı içerisinde ise, özellikle Batı ve Orta Anadolu Bölgesi'nde İzmir-Ankara Ofiyolit Kuşağı (İzmir-Bursa-Eskişehir-Ankara) jasper oluşumları bakımından oldukça zengindir. Bu yüzden antik dönemde işlenen süstaşı ürünler için bu taşı elde etmek Anadolu uygarlıkları için çok zor olmamış ve hemen her antik dönem eserde yerini almıştır. Buna göre müzelerde bulunan süstaşı ürünlerin karnelien taşından sonra ikinci bollukta olanı jasper türü olması tesadüf değildir. Örnek olarak, İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki 238 adet mineral, kaya ve taşlaşmış organik malzeme türü materyalin cinslere göre istatiksel dağılımında 39 adet karnelian eser, hemen ardından 37 adet jasper eserin tespiti bunu destekler niteliktedir.

Jasper doğada çok fazla ve büyük miktarlarda bulunabildiği için; sütun, alet, boncuk, obje ve takılarda süstaşı olarak yaygınca kullanılmışlardır. Özellikle süsleme amacıyla takı tasarımında oyma/kazıma teknikleri kullanılarak farklı şekillerde kabaşon formlarda işlenmiştir. Jasper madenciliği ve kullanımı, tüm antik dönemler boyunca uygarlıkların değer verdiği bir süstaşı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ülkemizde çıkarılan yarı değerli süstaşı potansiyelinin küresel ölçekteki oranının düşüklüğü göz önünde bulundurulunca, antik çağlardan günümüze değin yaygın olarak kullanılmış jasper süstaşının gerek antik eserleri, gerekse mevcut potansiyelinin gelecek nesillere de kaynak olarak aktarılması açısından diğer süstaşlarımız gibi sürdürülebilirliği büyük önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antik dönem, jasper, süstaşı, sürdürülebilirlik, takı tasarımı

Abstract

It is in the cryptocrystalline gemstone group, which is also defined as the chalcedonic quartz group of the Jasper quartz family, and is generally red in color and has an opaque appearance. Its name derives from the Latin "iaspis", related to the Persian "iashm" and "jashp" and the Assyrian "ashpu". The "haematitis", which Pliny the Elder cites as Arabia and Africa, fits the red jasper. Recent studies indicate that jasper gemstone is very common in ophiolitic belts on the ocean floor, especially in deep sea sediments. Within the geological structure of today's Anatolia, especially in the Western and Central Anatolian Region, the İzmir-Ankara Ophiolite Belt (İzmir-Bursa-Eskişehir-Ankara) is very rich in jasper formations. Therefore, it was not very difficult for Anatolian civilizations to obtain this stone for the gemstone products processed in the ancient period and it took its place in almost every ancient period work. Accordingly, it is not a coincidence that the gemstone products found in museums are the jasper type, which is the second most abundant after the carnelian stone. For example, in the statistical distribution of 238 mineral, rock and petrified organic material types in the İzmir Archaeological Museum, 39 carnelian artifacts and 37 jasper artifacts immediately after it supports this.

Since jasper can be found in nature in large quantities; They were widely used as gemstones in columns, tools, beads, objects and jewellery. It has been embroidered in cabochon forms in different ways, using carving/scraping techniques, especially in jewelry design for decoration purposes. The mining and use of jasper reveals it to be a gemstone valued by civilizations throughout all ancient times. Considering the low rate of the semi-precious gemstone potential mined in our country on a global scale, the sustainability of jasper gemstone, which has been widely used from ancient times to the present, is of great importance in terms of transferring its current potential as a resource to future generations, as well as our other gemstones..

Keywords: *Antiquity, jasper, gemstone, sustainability. jewelery design*